שוקל לו אם שקלו . שוקל בשבילו שקל שהוא חייב לכל שנה לקרבנות לבור : **ופורע לו את חובו** . אם חייב ממון לנוסה מותר לזה שיפרענו בשבילו : **ומחזיר לו אבידתו** . אם רואה חמורו תועה מותר להשיבו : **במקום שנוטלין שכר** . על טורח השבתה : **תפול** . הגיית השכר להקדש שהרי שניהן מודרין בהנאה זה מזה : **מצוה קא עביד** . לומר מצוה בעלמא קא עביד ואינו מהנהו לזה שאם לא שקל עליו לא הפסיד כלום שיש לו חלק בקרבנות : **דתנן תורמין** . את הלשכה בשלם קופות : **על האבוד** . אף על מי שאינו שקלו ואבד : **ועל הגבוי** . שעדיין לא הגיע לידו : **ועל העתיד לגבות** . ואפילו לא נגבה לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה ובקרבנות אלא שאיסר מצוה נמנעת שכר המצוה על העוסק : **משתרשי ליה** . מרוייחו : **תנן היא דאמר איבד מעותיו** . זה שפרנס את אשת חבירו ונתכוון לשם הלוואה שישלם לו בעלה איבד מעותיו ואין יכול לומר לו "אם חובך פרעתי שלם לי" והוא הדין נמי לכל חוב שעליו ועמד חברו ופרעו וזה לא אמר לו "הלוויני" אינו חייב לו כלום וכיון דאינו פרעיה לשם הלוואה אינו כי פרעיה נמי לשם מחילה לאו מידי הויא ליה : **אפילו תימא רבנן** דאמרי חייב אע"פ שלא אמר לו "הלוויני" וגבי שאר חוב נמי חייב לשלם, וכי מחיל אסור במודר הנאה, והכא דקתני "פורע לו את חובו" בשלוה הלוואה מן המלוה על מנת שלא לפרוע עד שירצה' לא יוכל העושה ללאו הלך לאו מידי הויא ליה :

כיסופא

[נ"ל דתניא וכן נ' תוס' בב"מ נח.]

[מדרש נ. כל הענין ע"ש היטב]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ופורע לו את חובו .

אשוקל לו את שקלו ופורע (ה) את חובו ומחזיר לו אבידתו, ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש בשלמא ישוקל לו את שקלו' מצוה קעביד *דתנן *תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות ומחזיר לו אבידתו' נמי מצוה קעביד אלא פורע לו את חובו' הא קמשתרשי ליה? *אמר רב אושעיא הא מני חנן היא דאמר איבד את מעותיו" ורבא אמר אפי' תימא רבנן הכא במאי עסקינן 'שלוה על מנת שלא לפרוע' בשלמא רבא לא אמר כרב אושעיא דמוקים לה כרבנן אלא רב אושעיא מ"ט לא אמר כרבא? אמר לך רב אושעיא 'נהי דהנאה לית ליה,

ביסופא

ברועים ובמקלות בשכר דחוזר וטוטל שכר מבעל הבית כדי שיעסוק להבריח את הארי ואפי' עולה השכר כדי דמיהן נפקא מינה לגוסרא דחיותא לבל פורע חובו ועמד אחר ופרנס את אשתו למה לנו לעשות תקנה על זה ומהאי טעמא נמי הא דאמר בהגזקין (גיטין נח:) הכא מחמת חוב ומחמת אפרות אין בו משום סיקריקון פירוש אם שהתה בידו י"ב חדש אין נותן רביע לבעלים ויחזיק בקרקעות אלא מחזיר לו הקרקע גרלה לרבי דלא בחנם מחזיר אלא משלם לו מה שהוציא להוליאה מיד העובד כוכבים ורבינו גרשון פי' בתשובותיו כמו כן דאע"ג דלא הוי אלא כמבריח ארי בעלמא יש לו לשלם מידי דהוה אקדש ברועים ובמקלות בשכר וגבי משיב אבידה דאל"כ אין לך אדם מגיע מיד העובדי כוכבים ולא כפי' הקונטרס שפירש בגיטין שמחזיר לו בחנם וא"ת דתנן בהגוזל בתרא (ב"ק דף קטו:) שטף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים והגיח זה את שלו והגיל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואמאי דמי חמורו היה לו לשלם והיה רבי רואה לומר דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי כגון שבעל החמור בפניו וכי עשו חכמים תקנה ה"מ שלא בפניו אבל בפניו לא וקשה א"כ אפי' שכרו לא יהא לו דהא תנן בפ' הכונס (שם דף נח. ושם) נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ומפרש רב בגמרא אפי' נחבטה דס"ד מבריח ארי מנכסי חבירו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ופריך אימא ה"נ ומשני מבריח ארי מנכסי חבירו מדעתו והאי שלא מדעתו א"נ מבריח ארי לית ליה פסידא האי לית ליה פסידא ומשמע לישנא קמא מדעתו אע"ג דלית ליה פסידא פטור ועל כורחין לא אפשר לפרש כן מההיא דאלו מציאות (ב"מ דף לא:) ודהשוכר את הפועלים (שם דף נב:) אלא הכי פירושו מבריח ארי מדעתו היכא דלית ליה פסידא האי שלא מדעתו לאו משום דאי לא הוי פסידא יהא חייב דפשיטא אם נחבטה ולא נתקלקלו הפירות למה יהא חייב אלא כלומר האי שלא מדעתו שעל כרחו הוא מבריח ארי ואם דוחקים את האדם על כרחו להבריח את הארי ממגרו של חבירו אע"ג דלית ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא בההיא דהגוזל בתרא אם נפרס דדמי חמורו אינו חייב לשלם לפי שהוא בפניו אלמא חשבינן כאילו לית ליה פסידא א"כ לא יהא לו אפי' שכרו כיון דמדעתו הוא ולית ליה פסידא על כן נראה לרבי דהיינו טעמא דאינו משלם דמי חמורו שלא תקנו חכמים שיהא חייב לשלם אלא מה שהוא מהנה אותו ואינו מהנה אותו אלא כדי שכרו שהרי גם הוא היה מוצא להגיל בכדי שכרו דעל כרחך מיירי שיכול להגיל שלא יזכה אותו מן ההפקר : **ובמקום** שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש . בפ' אין בין המודר (נדרים דף לג:) מוקי לה בין בשנכסי שניהם אסורין זה על זה משום הכי תפול הנאה להקדש דלא מצי מחזיר ליטול שכר ולא מצי בעל אבידה לעכבו בין בשנכסי מחזיר דוקא אסורין על בעל אבידה ולא נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר בעל אבידה אינו יכול לעכבו ותפול הנאה להקדש : **ועל** העתיד לגבות . פי' בקונטרס אפי' לא נגבה לבסוף וקשה לרבי חדא דהוה ליה למיתני ועל העתיד לגבות ואו לא דהוי אבוד וגבוי בכלל ועוד דתנן (בשקלים דף ג:) ומייתי לה בהזהב (ב"מ דף מ. ושם) בני העיר ששקלו שקליהם ונגנבו מהשלוחין או שאבדו השלוחין אם עד שלא נתרומה התרומה נשבעים השלוחים לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים אחרים תחתיהם אבל משנתרומה אחריות אהקדש ואם כפירוש הקונטרס דאפי' לא נגבו לבסוף תורמין עליהם אמאי בני העיר שוקלים ומביאין אחרים תחתיהם אי משום מצוה אפי' משנתרומה נמי ועוד פירש רש"י על האבוד מי ששלח שקלו ואבד ועל הגבוי שעדיין לא הגיע וקשה דא"כ זו ואין נ"ל זו קאמי אלא גרלה לפרש על האבוד שבא ליד גבאי ואבד ועל הגבוי ביד השליח ונאבד מיד השליח לאחר שנתרומה התרומה דאי נאבד קודם שנתרומה התרומה חייבין בעלים באחריות ועל העתיד לגבות שיבא לידי גבוי לבסוף והא דאמר הכא שוקל לו את שקלו באבוד וגבוי דלא מיחייבי בעלים באחריות : **הא** מי חנן היא דאמר איבד מעותיו . הואיל וכן שאינו יכול עתה לתובעו ממנו אע"פ שמ"מ מהנהו שאין צריך לשלם חובו משום הכי לא מיתסר שאינו אלא גרמא בעלמא שעל ידי שפורע זה לבעל חובו מיפטר ודמי להא דתנן באין בין המודר (נדרים דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל יצא אלא כו' ויתן לשום מתנה אע"ג דעל ידו משתרשי ליה מזוני שרי הואיל ולא עביד אלא גרמא בעלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אע"ג דלא מצי תבע ליה מיניה דהתם מדידיה לדידיה קא מיתהני אבל הכא גרמא בעלמא הוא ורבינו תם מפרש דאיירי דוקא במזונות אשתו ומשום הכי פטור דאין הדבר ברור שהיה מתחייב זה הבעל מזונות שמא היה יכול להפטר שהאשה עצמה היתה מצמצמת אם לא היתה מוצאה מי שממציא לה מעות אע"ג דבפסקו לה ב"ד מיירי דאי נאו הכי לא הוי מיחייב לכ"ע אף לאשה עצמה לא היה מיחייב בלא פסק ב"ד מכ"מ היתה מצמצמת דלא ליקרו לה רעבתנותה אבל גבי שטר חוב אפי' חכן מודה דלא איבד מעותיו דהגאה גמורה היא הואיל ולא היה יכול להפטר בשום ענין והכי פי' הא מני חכן היא כלומר האי פורע מיירי באותו חוב דאיירי בה חכן דהיינו במזון האשה דוקא וחכן היא וכן פירש רבינו חננאל ושני רב אושעיא הא דתנן ופורע את חובו מזונות אשתו הן ואלינא דחכן וריב"א הביא ראיה מירושלמי דה"ה בשאר חובין דגרסינן התם בפירקין אבא בר ממל בעי הפורע שטר חוב של חבירו שלא מדעתו בפלוגתא דחכן ובני כהנים גדולים א"ר אסי טעמא דבני כהנים גדולים תמן לא עלה בדעתו שתמות אשתו ברעב ברם הכא מפייסנא ליה ומחיל לי הגע בעצמך דהוה גביה משכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכוני עד כאן בבעל חוב שאינו דוחק ואפי' בבעל חוב דוחק נשמעינה מן הדא שוקל לו את שקלו לא שקיל אין ממשכנא הדא אמרת אפי' בעל חוב דוחק אלמא מחלוקת בבעל חוב כמו למזונות ואומר רבינו תם על כרחך פליג גמרא ירושלמית אגמרא שלנו דמוקים ההוא טעמא דשוקל את שקלו כבני כהנים גדולים אע"ג דממשכנין על השקלים ורב אושעיא מולי לה כחכן ופליג לגמרי דלית ליה הך סברא ומפרש דלא פליגי אלא במזון האשה כדפרשינן ועוד דעל כרחין סוגיא דירושלמי לא אתיא כסוגיא דהכא דלדברי רבא צריך לפרש דשוקל לו שקלו הייט בחבוב וגבוי דאי לאו הכי שוקל לו שקלו אמאי הא קא משתרשי ליה ובירושלמי משמע דלא מייתי בחבוב דפשיטא מיניה בעל חוב דוחק :

אדמון

עין משפט
גר מצוה

ל א מיי' פ"ו מהלכות מלוה הלכה ד סמג לאוין מג :

לא ב מיי' וסמג שם עוש"ע שם סעיף ג :

לב ג מיי' פ"ו שם הל' ח סמג שם עוש"ע שם סעיף ג :

נוסח
ג) דברים
מאותיות לדעות
א' לעני מאודים
הנאה גה מגה
ב) ב' הספרים
(הסביר ע' סאק
מה סובר התנא
מאותו זו לבדוק
אם חוזו אע"פ
שקלים הלכה ט :
לד ה מיי' פכ"ו מהל'
מלוה ולוה הל' ו סמג
עשין לד עוש"ע מ"מ
פי' קנה סעי' ח :

תוספות רי"ד

שוקל לו את שקלו ופורע לו את חובו ומחזיר לו את אבידתו ובמקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש במקום שנוטלין שכר על טורח השבתה תפול הנאה להקדש שלא יהנה ממנו . פי' הטורה תפול הנאה להקדש כגון ששניהם מודרים הנאה זה מזה : בשלמא שוקל לו את שקלו דתנן תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות פי' ונמצא שלא נהנה כלום שבלא הא היה לו חלק בקרבנות מחזיר לו אבדתו נמי מצוה קעביד פי' ואע"ג שהוא נהנה הוא יכול לומר אני איני מתכוין להתנותו אלא לקיים המצוה . אלא פורע לו את חובו האקמישתרשי ליה אמר רב אושעיא מני חנן הוא דאמר אבד מעותיו פי' ואע"ג דהסדי ליה הנאה מיניה דהא מיפצי ליה מב"ח כיון דשלא מדעתו עשה ואיבעי להובעו כדין לא מצי תבע ליה ולאפוקי מיניה בדינא שרי דבודאי אי מצי תבע ליה לדינא ולאפוקי מיניה אאור דהויא מחילה גביה וההנהתו אבל כיון דלא מצי לאפוקי מיניה בדינא שרי והכי נמי אמרינן התם דמקריב עליו קיני זבין וקיני זבות ויולדות וטתירו לאכול בקדשים ון את אשתו ואת בניו אף על פי שהוא חייב במזונותיהן דאף ע"ג דסהדי ליה הנאה מיניה כיון דלאו מדעתו קעבד ולא מצי תבע ליה בדינא שרי ואין אנו צריכים לומר עכשיו בשוקל לו את שקלו דסעמא משום דתורמין על האבוד ונמצא שלא ההנהו אלא אע"ג דההנהו כיון דלאו מדעתיה קעביד ואינו יכול לתובעו בדין לחכן שרי :